

Any XIII Núm 465
ARTA 10 de Juny de 1929

DEU I PATRIA

PREUS
Artà i comarca un any 4 pts.
A fora id 6 »
Extranger id 10 »

CROQUIS ARTANENCS

EL TORRENT DE NA BORGES

I

A l'amable **Luclus** qui amb tanta gentilesa me dedicà sos bells **Records**.

La comarca artanenca té dos aiguavessos, dues vessants per on s'hi escolen, enjogassades, les aigües sobrereres. Una, dona el seu caudal al torrent de Sa Torre, i l'altra, al de Na Borges que fa partió entre el terme d'Artà i de Santa Margalida. Partió o tall amorós entre dos pobles que volen ésser amics, i mes que partió, franja movedissa d'argent líquid i baga undosa que els uneix, canal amitgera, vena prolífica per on hi circula la sang i la saba de la mare terra. Benhaja els pobles que per dividir les seves heretats no hi po-en parets enriçades de vidres tallants i fils punxaguts, sinó aigua esmunyidissa, cres tall transparent i rodoladís!

Vagant per la carretera que baixa del Coll de Morell, retorçada i sinuosa com una serp enorme per entremig del olivar, havia vist, moltes vegades, la bella correntia de Na Borges i els meus ulls h'avian reposat, amb molosa delectació, sobre el clar espill de l'aigua llisquivola, empresonada dins el marc de ses riberes molsudes. Em però, tanmateix, no li havia seguit mai el curs, lent i calmos, i no sabia ço que hi ha garriga endins quan romp el cinzell que l'oprimeix i s'hi explaia alloure en un gran estany brunyit. On aquella gemegor trenca-dissa de l'aigua qui corre, llepant les voreres, és substituïda per un ample somris beatífic d'aigua encalmada que mira fixament com un ull monstruós.

Decididament les belleses d'Artà són esquives, pudoroses com a monges tancades i, per gaudir-ne, cal travessar el conrament i obrir-se camí per entre la brossa i la malesa, enfilarse a les montanyes plenes de grops i de rues i baixar als comellars obagosos i succulents. Mes, als enamorats dels paisatges, com a tots els enamorats, la soletat els és grata car així no hi ha res que destorbi el seu goig amb impressions d'altre mena. Per això voldriem que els nostres exquisits re-

cons, vassos insignes de bellesa, restessin per sempre més absaondits, inexplorats, verges de tot contagi, lluny de les miradas impúdiques i dels microbis de profanació i mundanitat que hi portarien els turistes. Es tan encisador i tan plaent violar la santa intimitat de la naturalesa i anar a la ventura, sense camí ni carrera, per allà on els homes no hi han encaratampada la seva petja, que només ho poden comprendre els qui ho saben per experiència pròpia. I precisament perquè el paisatge d'Artà és tan recatat, només se rendeix i s'entrega als qui se sacrifiquen per conèixer-lo i el contemplen llargament amb profunda simpatia. Només se revela als qui saben d'estimar-lo i només l'estimen els qui aprenen de conèixer-lo i només el coneixen els que han resseguit, pam a pam, sos adorables indrets amb l'ànima oberta i els ulls ben oberts, sense planyer-hi les caminades ni la suor. Unicament així veureu el resplandor de sa bellesa casta i graciosa, reposada i marmòria, que no enlluerna, sinó que il·lumina amb una llum molt suau; únicament així veureu tota la puresa de les seves línies, tota la morbida curvatura de les seves montanyes, tota la joiosa alegria i serenor que li traspua per la cara qui eternament somriu. La comarca artanenca no té aquell esclat i opulència de Miramar i Sòller, ni la selvatge grandiositat, escarrufadora i tràgica, de les montanyes de Lluch i del Torrent de Pareis, ni la gleva inestroncable i l'entranya prodigiosament fructosa de Sa Marjal—el bessó de Mallorca—ni el prestigi històric de Pollensa amb son castell esfondrat i son amfiteatre romà, ni la senyorial distinció i suprema elegància rústica de Deyà, on la naturalesa hi aboca pròdigament els seus tresors meravellosos, emperò té un aire tan atraient, una tan fresca virginitat i encomana un benestar i un repós tan saborós que de tot d'una ja us roba el cor i la preferiu a moites altres més ufanoses, més esplèndidament decorades i de horit-

zons més dilatats.

I a aquesta divina sensació de repós mai mes en lloc l'he gustada com a l'estany de Na Borges on hi he assaborida la dolcesa d'aquell glop d'eternitat que paledejà En Miquel Costa a l'hora que tombava el sol ríngant la terra de sang lluminosa. ¿Quin lloc millor trobaríem per recitar hi el *Beatus ille qui procul negotiis* que duim arrapat a la memòria d'ençà que la nostra curtesa el traduí bàrbarament en plà català? Heus-en aquí el començ.

Benhaja el qui afranquit de tota cura,
com la gent primitiva
els camps paterns amb els seus bous
[guareta
desfet de tota usura;
que no li trenca el sòn bèlica trompa,
ni tem la mar aïrada,
i evita els plets i les superbioses
llindes dels ries mai no traspassa.
En pau marida als àlbers alterosos
de les parres adultes l'ufania,
o mira pasturà en la vall estreta
ses vaques que biuelen, eri abundes,
o amb la corbella escapsa els rams
[inútils
i renova'ls amb mudes fructuoses.

Submergits dins la serenitat del paisatge, vora l'estany qui rutila com una pedra preciosa encastada en argent (l'arena), posats dins els braços acullidors de la naturalesa amiga, s'obliden les penes: gota de fel en un l'ac de dolçura, borrelló de fum dins una catarata de claror. S'obliden les penes que, com una eura immortal, duim aferiades a la nostra existència i s'espunten, per un moment, les espines argelagosos de la planta del dolor que ens creix en el centre del pit assaonada amb les nostres llàgrimes. Envejes maleides, instruments de suplici, que triturau com un cilindre de carreteres la vida nostra; traïdoreries que ens feis desconfiar de tot-hom i ens arribau a persuadir que sempre, derrera una cara amable hi ha una intenció perversa al menys aquí restareu ofegades! Desigs impossibles i torturadors que cremau com a carbons encesos, ànsies de coses inassequibles que fiblau com un esperò roent clavat al flanc; folles quimeres, somnis i deliris; tempestats

horrendes que se congrien dins l'abisme sense fons del nostre cor; negres melancònies que endolau d'espessa tenebror els nostres pensaments i fermau la nostra activitat amb el rovell del fàstig, aquí hi trobareu un sedatiu, un baume refrigerant, una bonansa qui mai s'altera, un goig reposat que inunda les entranyes mossagades pel voltor del sufriment. Però, tenguem idees més boniques i més plaents, no fos cosa que la visió d'aquesta vall puríssima s'enterbolís amb la boira llefiscola i el baf qui s'exhala del nostre neguit interior.

FELIX

Memòries

Quan dorm la vila dins la nit densa, li plau al viatger que ha fet com Ulisses son bell viatge, sortir una estona per son jardí. La nit posa una vasa de sombra a la silueta dels arbres i de les cases. Una òliba solitària fa més profund el pregon silenci amb sos xiulos misteriosos que sembla que fan pipellatjar els estels en fulgors blaus i verds. Els mons llunyans que esmalten com a diamantons la alhaca del cel, fan sentir damunt nostre la seva atracció inexplicable. Acabat son bell viatge, el peregrí troba més delitosa que mai la pau de la vila. La pols de la caminada ha tenyit d'argent sos cabells, i el cansansi ha omplert de melangia sos ulls. Anys enrera aquesta pau li semblava de una monotonia insuportable i ara ha vengut, precisament a trobar la tranquil·litat que abandoná. Quines angúnies ompliren els anys de l'absència? Algú ha dit que a París pintá belles teles, i que volia cercar la veritat amb els pinzells. Tota activitat humana ens dona una arma per a cercar el que creim la veritat, però sempre hi ha quelcom més enllà de l'obra realitzada. Sempre brilla dins el cel una estrelleta que ens atreu amb més força que les altres; sempre hi ha un batec de vida impossible de copçar.

A Ginebra, una nit clara com aquesta, assegut a l'illa minúscula que dú el nom de l'autor de les Confessions, trobà la seva ànima bessona llegint el dietari del gran solitari emotiu que 's digué Amiel. La polsina d'argent de la carrera de St. Jaume suara li semblava l'

estela de una nau, i la seva memòria li ha portat cailadament la tonada de la cançó del ginebrí:

El navili ha passat. Sobre la mar
[fent via
deixava una estela que ben aviat
[s'esborrà.
pero, pots conèixer si et plau, o
[capità!
per el diari de bord la ruta que
[segua.

I, ara el viatger quan dins la nit tot calla i dorm, s'ha assegut per posarse a escriure les seves memòries.

No cal ésser un professional de la malinconia, com digué Xenius de Saint Beuve, per tenir alguna cosa que es pugui escriure confidencialment. L'exàmen diari per escrit es una costum que dins la vila no te gaires imitadors, Ningú reculleix l'anedocta insignificant que ha corregut dins el poble, ningú registra la petita minúcia pagesa. Es que no passa res? A ningú li ha passat res mai aquí? No hi ha cap donzella que s'ajuga confiar al paper els secrets de son cor? Ningú es vol cap buçar dins si mateix? Passa el navili de nostra vida o brint ample solc demunt la mar, però aviat l'estela s'esborra i tot hom ignora la ruta fins noltres mateixos. Rès queda de la lluita de un dia, de la alegria de un moment, de l'esperança de una hora. La memòria flaquetja i al terme de la nostra vida ja no sabem si hem viscut. No hi ha dupte que tenim molts de veïns de sensibilitat exquisida però que son de pocs els de sensibilitat educada.

Ara el viatger ha començat a redactar ses memòries. Fora de Mallorca aprengué a escoltar, i ha trobat que la que tenia per vida monòtona es una vida plena de ressonàncies. Cal sébrer escoltar. Cal fixar per asempre l'emocio fugissera. A dalt, en el cel una estrelleta ens atréu sempre mes que cap altre.

JUSEP SUREDA BLANES

DE TERRES AFRICANES

LO QUE SÓN ELS MOROS

Jo record haver vist en un quadro, vell ja, del martiri del Beat Ramón, com aquells que li tiraven

les pedres eren exactament iguals als que hi ha per aquí: calsons curts fins als genolls, de colors molt variats predominant el color de cel, un mocador pel cap, una camia ni blanca ni negra, —blanca pot ésser que ho fos quant la compraren— calsant unes espartenyas de llatra gruixada, de fer estores de carro, enganxada la planta al dit gros del peu, amb un tros de corda. Son casi negres, xerren pels colzes i són més afectats de fer el vago que de fer feina.

N'he vists ja molts, a l'hora en que el sol fa les banyes, pujar dalt d'un turó, estendre els braços en creu i permaneixen pregant, amb aquesta actitud més d'un quart d'hora. Altres més materialisats prenen el tè amb unes fulles aromàtiques amb infusió dins ell.

Un mati, un amic de l'oficina en feu notar un moro, el qual amb un tassó d'aigua, se rentava el cap, la cara, les cames i els peus, beguent se llavors la que quedava, costum incalificable i bastant estesa dins ells.

En conec que són molt afectats de vendre; el mercat diariament està plè d'articles portats per ells: nísperos a balquena, tomàtiques, taronges a coves, peix de mil qualitats, carns de bou, anyell, porc i gallina i està animadíssim desde les 6 fins a les 8 o 9 del mati.

El clima d'aquestes regions, es calent desde les 8 del mati fins a les 7 del vespre, i fred durant la nit com per Mallorca el febrer; molts de vespres plou, dies amb més intensitat, dies mes lleuger. El vent reina sempre, dins aquestes terres del Rif, alsant unes nuvolades de pols que tapen la vista.

Els sembrats que's destrien, són morts casi per la manca d'aigua amb relació a la fortor del temps. La mala anyada que esperan, no és però obstacle a la satisfacció íntima en que preparen la celebració de la seua Pasqua.

El terror montanyós s'extén cap a la Zona francesa; no se veu ni un arbre, les montanyes casi pelades prenen a la sortida del sol unes tonalitats vermella i cel, que les umpl de misteri.

La mar, enfurida molts de dies pel vent reinant, atupa las costas amb violència, imposibilitant l'arribada del correu de Melilla, que és l'únic consol dels qui habitam per aquí.

Mentres tant, passam els dies, dies plens de malinconia i records llunyans; records, els quals ens fan passar les hores més dolces, donant una altre tonalitat an a questa vida plena de monotonia. Dia vendra, en el qual se acabaran les penes i ens trobarem altre vegada dins la llar paterna, escal-fats per un sol acariciador i rioler d'una illa que se diu. . . Mallorca!

X

Villa Sanjurjo 12 - V - 1929

NECROLOGIA

D. Jaume Nicolau, veterinari municipal d'aquesta vila, morí casi repentinament haguent rebut el Sagrament de la Extremaunció, el matí del passat dia 6, a la edad de 71 anys.

Després de cursar la seua carrera va exercir la professió a Santander desde on se va traslladar an aquesta vila en la qual havia vista la primera llum.

Montat a l'antiga, feia honor a la seua professió, complint sempre en tota consciencia els seus deures professionals. Mai dins ell el trobaren amb una debilitat, mai no va torsa el coll a les promeses, i devegades amenaces que se li feren per tal de burlar el compliment de les ordres dimanades de la Llei. Aquella saba antiga amb la qual s'havia nodrit, el feu lo que en deim un home de paraula. L'ambició mai trobà racer en ell i a tot hora el veim disposat a fer favors, favors professionals an els humils. Era un crític agut, fuetetjant sempre els defectes de la humanitat amb frasses plenes de gràcia.

Els anys i el seu estat delicat el tenien casi completament retirat i creguent fer justícia volem dir, que un vell i malalt de cor no mereixia certs disgusts que se li proporcionaren aquests anys derrers.

Tenia ben merescut el descans, el se havia guanyat. Però ja sabem que en aquest mon de miseria les agrures se succeixen una derrera l'altre, i sols Deu es qui pot fernos comportiva la vida.

Que Deu el tengui en la santa gloria.

Rebi la seua familia i d'una manera especial els seus germans Mossen Miquel i Bartomeu, l'expressió més sincera del nostre condol.

La festa de St. Antoni de Padua

Dia 12. A les 8 sortiran els obrers

FÀBRICA DE FIDEUS

i tota classe de pastes alimentícies

d'En

NICOLAU CARRIO DALMAU

Carré de Palma, n.º 48

Preus de competencia

juntament amb els cavallets a fer la capta pel poble. Al vespre, a les 7 i mitja, corona, novena i Completes solemnes. A les 9 sortida de la carrossa acompanyada de la banda de música i cavallets.

Dia 13. A les 7 missa de comunió pels devots de St. Antoni. Després, a la casa social de les Josefines, repartició de pa i arròs als pobres. A les 9 i mitja tercia i tot seguit missa solemne amb assistència del magnific Ajuntament. Se cantarà el cant. P. Francesc Company de la Porciuncula. Al capvespre a les 4 sortirà de bell nou la carrossa i després hi haurà les tradicionals corregudes de cintes. A les 7 i mitja corona, exerci de St. Antoni i sermo. Mes tard, a les 9 i mitja revelarà i concert musical per la banda d'Artá.

DE CA NOSTRA

Benvingut.— Diumenge dia 2 va arribar de Colombia per passar una temporada amb la seua familia el nostre bon amic i ric industrial En Juan Payeres. Desitjam que la seua estada entre nosaltres li sigui agradable.

Nou mestre.— Després de brillants estudis ha acabat la carrera de mestre el nostre amic En Juan Forteza de can Jusepet del forn. De familia modesta les seues disposicions cridaren l'atenció del seu mestre N'Andreu Ferrer, el qual treballà per conseguir el sacrifici dels seus pares posant de la seua part tot lo demás necessari per conseguir una bona preparació, i així, el deixeble els anys que estudià a l'escola conseguí no sols aprovar sino obtenir notes brillants. Rebin l'interessat. la seua familia i el seu mestre, la nostra més coral enhorabona.

Noçes—El dilluns de la passada setmana se varen unir amb al sant llas del matrimoni la simpatica i distingida senyoreta Na Magdalena Sard Pujades amb el jove advocat i director de la sucursal del "Credito Balear" a Manacor En Miquel Bosch Caldentey.

La cerimonia se celebrà a l'altar major de la parroquia, el qual estava ricament adornada amb l'imatge de la Inmaculada. Benei el casament el germà del novii Mossen Mateu Bosch professor del Seminari.

La novia anava elegant vestida de blanc.

Foren els padrins, per part de la novia el seu tio Francesc Sard i el seu germà Juan i per part del novii els seus tios Antoni Bosch apotecari i Mateu Caldentey, notari.

Acabada la cerimonia els invitats se traslladaren a la casa de la novia on se va servir un espléndit dinar, sortint després els novells esposos, an els quals desitjam una eterna lluna de mel cap a Manacor, i el continent, fixant la seua residencia, en aquella ciutat.

Els estudiants.— Comensen a compareixer els nostres estudiants. La passada setmana arriba de Saragosa on cursa la carrera de Veterinaria el nostre amic En Rafel Nadal. També han arribat, de Madrid En Monerrat Blanes i de Palma En Bartomeu Pascual. Completament curat.

Caiguda mortal.— Diumenge al capvespre a les corregudes de bicicletes en el velódrom hi hagué una sensible desgracia. En el curs de la derrera carrera un dels corredors va caure i el qui seguia En Juan Aloi i Frau del Pla de S. Jordi per no passar li per demunt desvià la maquina en tan mala fortuna que pegà a la barandilla de fusta que defensa la peralta de la part de la carretera, passant li per demunt i anant a caure a fora, uns set metres lluny. Inmediatament fou assistit i al trobar-lo tot ple de sanc i casi sense sentits el dugueren dins un automòvil a l'Hospital on fou assistit pels metjes Sr. Guillem Blanes i el seu fill Rafel i Rafel Q. Blanes, els quals li apreciaren una ferida contusa del jenoll dret, amb pèrdua de sustància, molt grave, ferida contusa en el jenoll esquerra, de manco importancia, fractura del frontal, traumatisme intern dins la cavitat toràcica i contusions per diferents parts del cos diagnosticades de pronostic grave, i com aquí no era possible fer li més que la cura d'urgència' determinaren la seua conducció a l'Hospital Provincial.

Ahir fins a la nit no poguerem sebrer notícies del ferit, les quals desgraciadament han vengut a confirmar el pronostic. ens diuen que ha mort. A. C. S.

Rebi la seua familia el nostro condol.

AQUEST NÚMERO HA ESTAT VISAT PER LA CENSURA

No descuideu de visitar la nostra casa

En ella hi trobareu tot lo necessari per satisfer el gust més refinat.

Xampany, vins, licors, conserves, dolços, chocolates, bombons, galletes, embutits, jamón, formatges,

::: fruites i nortolisses de totes classes :::

* barquillos i torrons *

Se serveixen LUNCHS amb prontitut i perfecció

Gran Colmado L'ESPERANÇA

PLASSETA DEL MARXANDO, 3 ::: ARTA

AGENCIA DE ARTA A PALMA
I VICEVERSA DE

ANTONI GILI (A) COMUNA

SERVICI DIARI EN PRONTITUT I ECONOMIA
DE PREUS

ENCARREGS A DOMICILI

Palma -- Banch de S'oli, 24

DIRECCIO: Artá--Can Comuna Centro

GRANJA BARCINO

PER TOTA CLASSE D'AVIRAM DERAÇA
GUNIS, COLOMS, ALIMENTS ESPECIALS
PER POLLS, I PONEDORES, INCUBADORE;
ANELLES, PLANS I CONSULTES.
--*) CONSELL-MALLORCA*

ALMACENES MATONS

DE

RAFAEL FELIU BLANES

CALLE DE JAIME II n. 39 a 149

Palma de Mallorca

SASTRERIA PARA SEÑORA

Y CABALLERO

ARTICULOS Y NOVEDADES

PARA VESTIR DE TODAS CLASES

Panaderia "VICTORIA"

(ES FORN NOU

DE

Miquel Roca Castell

A sa botiga hei trobareu sempre: pans, panets, galletes, bescuits, rollets, i tota clasa de pasticeria.

==== Se serveix a domicili. ====

Netedat, prontitut i economia

Carrer de Palma 3 bis. ARTA

Royal Fruit

Beguda exquisita, elaborada amb extracte de fruites. Provau-le, és deliciosa.

≡≡≡ GASSEUSES Y SIFONS ≡≡≡

Fabricant:

M. MUNTANER FLAQUER,

representant del acreditat XAMPANY D'OR.

Fàbrica i despaig:

PLASSETA DES MARXANDO. Artá

EN JAUME PICO

(A) ROTCHET

té una Agencia entre Artá, Palma i Capdepera i heiva cada dia

Serveix amb prontitut i seguredat tota classe d'encàrreg.

Direcció a Palma: Hariua 38. An es costat des Centro Farmacèutic.

Artá: Palma n.º 3.

Tienda Vicens

PRECIOS FIJOS Y MUY REDUCIDOS

EN

Tejidos y toda clase de
Merceria comestibles
Perfumeria

SE VENDEN MAQUINAS DE COSER

PFAFF E IMPERI

y toda clase de instrumentos

J V. CALLE DE A BLANES 38

Automòvils de llogar:

DELS GERMANS

SARD (A) TERRES

A cada arribada de tren van a l Estació. Tenen servici combinat amb el Ferrocarril.

Excursions a Ses Coves, Calarratjada i demés punts de Mallorca a preus convenguts

DIRIGIRSE:

Carré d'En Pitxol n.º 8.

Id Son Servera n.º 29

} ARTÁ.

NAUMAN

MAQUINAS PARA
COSER Y BORDAR

La Fàbrica más grande de Máquinas para coser y bordar del continente.

(MARCA ALEMANA)

DEPOSITARIO EXCLUSIVO EN ARTA

CAN GANANSI